

„Паисий“, Иван Вазов

Създаване	1882 г., Пловдив
Жанр	Ода , част от цикъла „Епопея на забравените“, шеста по ред в цикъла от 12 оди
Внушения на заглавието. Епиграф	<p>Заглавието на цикъла „Епопея на забравените“ насочва към мотивите за създаването му и творческите намерения на автора. Вазов е угнетен от пренебрегването на националните герои и будителите, от загърбването на възрожденските ценности и незачитането на героизма и величието на предосвободенската епоха. С прославата на достойни личности и събития, с патетичното, въодушевено и въодушевяващо напомняне за славата на миналото поетът цели да възкреси националното достойнство на своите съвременници, да пробуди патриотичните им пориви и да им даде основания за родолюбива гордост и самочувствие на народ, равнопоставен на другите народи.</p> <p>Творбата, посветена на Хилендарския монах и делото му, не случайно е озаглавена „Паисий“ – пряко, без приложения, единствено с монашеското име на автора на „История славянобългарска“. По този начин се постига категорично и недвусмислено насочване към внушенията в творбата, свързани с възвеличаване на духовния подвиг и на книжовника, поставил началото на Българското възраждане и предначертал програмните идеи за възрожденските процеси у нас.</p> <p>Епиграфът (мотото) е цитат от втория, оригиналния Паисиев увод на „История славянобългарска“. Чрез тази междутекстова връзка се внася елемент на историческа достоверност и се насочва вниманието към идеите и посланията на Паисий Хилендарски.</p>
Композиция	В композиционно отношение одата се дели на три части . Първата от тях и епилогът съдържат представата на лирическият говорител за Паисий, за неговото време и за неговото дело. Те представляват и композиционна рамка на творбата. Двата заключителни стиха са поантата на текста. Във втората част „говори“ лирическият герой, Паисий, и неговият монолог препраща към славното минало на българите и към същността на възрожденското мислене, на идеите и ценностите на Възраждането.
Герои и образи, представи	<p>Лирическият говорител – изразител на родолюбивата и синовна признателност, която следва да изпитва всеки българин пред личността и делото на Паисий; даващ израз на преклонението си пред духовния подвиг и на възторга си, възхвалявайки святата личност, достойна да заеме място в пантеона на националните герои.</p> <p>Паисий – лирическият герой в одата, е образ, въплъщаващ художествена, поетична представа за първия възрожденски будител в българската история. Неговото трудно и значимо дело, родолюбивите му идеали, пристрастието и всеотдайността към българското обуславят синовната признателност и преклонението пред личността и усилията на необикновения монах. Словото на Паисий (монологът) придава духовна и историческа стойност на родовото време и пространство, разкрива прозорливостта на героя за предстоящия път и за бъдещата участ на българите като народ, поставя началото на общата им историческа памет.</p>
Основни идеи, проблеми, мотиви и внушения	Централна идея в творбата е възвеличаването на възрожденската мисия на Паисий Хилендарски, отдал живота си на просветлението на българския народ и на създаването и съхраняването на националното самосъзнание, на чувството за народностна принадлежност.

	<p>Водещи мотиви са достойното минало, незаслужаващо да потъне в забрава, подобаващото му вечно място в народната памет; познанието като светлина и очертаващо пътя напред, в бъдещето; мракът на забравата, на непробуденото съзнание и на непознаването на миналото; победите и пораженията в миналото и тяхната поучителна същност; патриотичната гордост и националното самочувствие на отделната личност и на народа като общност. В одата се съдържат внушения за силата на различия, дръзки, вещия, който разчупва оковите на времето и многовековния канон и така дава своя принос за възраждането на човека, на духа и на народа. На преден план е изведена и представата за прехода от мрака, в който тънат, поробени и неуки, българите към светлината на народната памет, познанието и свободата.</p>
<p>Особености на стила; изразни средства и похвати</p>	<p>Метафори: „турих венец“, „на волята рожба“, „той фърли очи си“, „наш брат“, „при гърци тича“, „божа благодат“</p> <p>Епитети, метафорични епитети (и в инверсия): „лъжовний мир“, „вечний шъпот“, „звона тежък“, „лампа жумеща“, „поглед любовен, приветен“, „люде хитри, вероломни“, „поглед умислен, в бъдещето впит“</p> <p>Реторични въпроси: „Поличби ли божии записваше там?“, „Що се той мореше с тоя дълъг труд?“</p> <p>Реторични обръщения: „Та не вашто племе срам нанася вам,/о безумни люде, а вий сте му срам!“</p> <p>Анафора: Нека той познае от мойто писанье, че голям е той бил и пак ще да стане, че от славний Будин до светий Атон бил е припознаван нашият закон...</p> <p>Градация: той фърли очи си, разтреперан, бляд, към хаоса тъмний, към звездния свят, към Бялото море, заспало дълбоко...</p> <p>Сравнения: „като един твар“</p> <p>Символи: лампа, килия</p> <p>Опозиции: светлина – мрак; светът – килията; знание – невежество; гордост – срам; родолюбие - родоотстъпничество</p>
<p>Представите за миналото и паметта</p>	<p>В миналото са и Паисий, и други славни исторически личности със своите дела в името на България; те дават на идните поколения основания за патриотична гордост и пораждат синовна признателност.</p> <p>А паметта за тези личности, за подвизите им и за събитията от миналото е дълг на всеки българин, на целия български народ. Тя е доказателство за родолюбие, за чувство на принадлежност не само към днешния, но и към вчерашния и утрешния ден на България, на стремеж за изграждане и запазване на чувството за национална принадлежност. Темата за паметта е представена в два времеви аспекта – паметта за миналото на съвременниците на Паисий (в началото на епохата на Възраждането) и паметта за миналото на съвременниците на Иван Вазов (в следосвобожденската действителност).</p>